

Rechtszaak Gedragscode Bosbeheer om grootschalige kap te voorkomen

We hebben dringend jullie steun nodig. De afgelopen 25 jaar hebben hout- en biomassaleveranciers zoals Staatsbosbeheer ontheffingen en vrijstellingen bedongen via het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) waardoor er aan steeds minder regels voldaan hoeft te worden en er steeds meer bos gekapt mag worden.

De nieuwste door de minister van LNV goedgekeurde “Gedragscode soortenbescherming bosbeheer” bevat de zoveelste vrijstellingen van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en maakt het mogelijk om zonder ontheffing groepenkap tot 0,5 hectare en schermkap tot 2 hectare uit te voeren (combinatie mag ook). Dit gaat vergaande gevolgen hebben voor onze bossen en zorgt er voor dat de biomassaogst nog meer opgevoerd gaat worden terwijl er in vergelijking met 2012 al drie maal zoveel biomassa geoogst wordt per jaar en Nederland elk jaar 1500-3500 hectare [netto] aan bos verliest.

Daarom heeft de Stichting Natuurbelang te Haarlem, samen met enkele andere burgerorganisaties, een proces aangespannen tegen de Staat, met het doel deze ondeugdelijke gedragscode van tafel te krijgen. Inmiddels heeft de landsadvocaat verweer ingesteld tegen het grote aantal ingebrachte bezwaren. De rechtszitting wordt binnen enkele maanden verwacht.

Er is goede hoop dat dit proces, al dan niet na hoger beroep, gewonnen zal worden. De Stichting Natuurbelang coördineert de inzet van de deskundigen die de bezwaren tegen de Gedragscode voor de rechtbank zullen onderbouwen. De kosten zullen waarschijnlijk beperkt blijven tot het verschuldigde griffierecht en het honorarium van de advocaat (die op toevoeging werkt). De Stichting Natuurbelang heeft op dit moment echter onvoldoende middelen in kas. Donaties zijn daarom zeer welkom, onder vermelding van “Gedragscode Bossen”.

Bankrekening NL88TRIO 0390 3054 05 t.n.v. Stichting Natuurbelang, te Haarlem. (de stichting heeft ANBI-status)

Zie de website; www.natuurbelangnederland.nl (deze is niet up-to-date; de stichting werkt nu ook landelijk en heeft de statuten aangepast)

Voor inlichtingen: Dr. C.F. (Frits) van Beusekom, e-mail: fvanbeusekom@yahoo.com , Tel. 0615399997.

Hieronder hebben we kort uitgelegd wat er de afgelopen 25 jaar aan ontheffingen en vrijstellingen zijn bedongen. We verwachten eind deze maand een zeer uitgebreid rapport op te kunnen leveren waarin nog veel meer informatie te vinden is.

Hartelijk bedankt alvast voor jullie steun!

Met vriendelijke groet,

Marloes Spaander namens

De Bomenbond, De Klimaatcoalitie en de Federatie tegen Biomassacentrales & Ontbossing

www.klimaatcoalitie.org

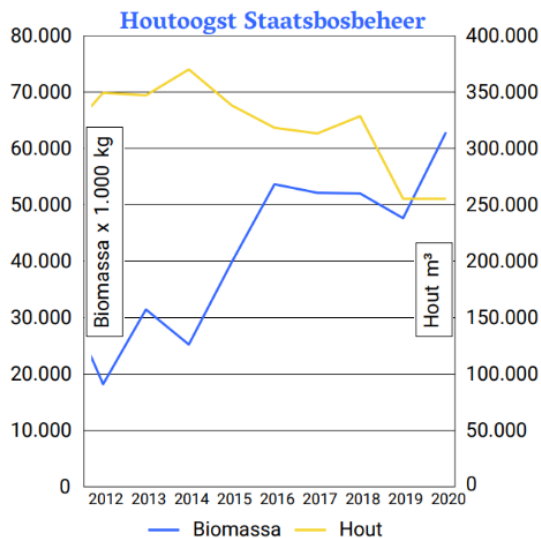

www.the-fab.org

www.bomenbond.org

Staatbosbeheer verdrievoudigd biomassa-oogst sinds 2012

In 1998 heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in de concrete doel- en taakstelling en randvoorwaarden voor Staatsbosbeheer opgenomen dat Staatsbosbeheer 300.000 m³ rondhout mag oogsten per jaar en dat dit op een duurzame wijze dient te gebeuren waarbij het totale areaal aan bos gelijk dient te blijven.

Uit onderzoek van Probos van 7 december 2020 blijkt dat Nederland elk jaar tussen de 1500-3500 hectare [netto] aan bos verliest waaronder een groot deel wat niet gecompenseerd hoeft te worden vanwege alle ontheffingen en vrijstellingen.

Uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer van 2 december 2022 naar het functioneren van Staatsbosbeheer blijkt dat de hoeveelheid geogste biomassa (gemeten in kg) sinds 2012 verdrievoudigd is en dat dit naast de oogst van rondhout/boomstammen (gemeten in m³) is.

Wijziging Boswet t.b.v. biomassa-oogst (2008)

Op 11 april 2007 stuurt Mark Vonk namens de Probos Biomassa Upstream Stuurgroep (BUS) belangenorganisatie een memo met de titel 'Biomassa en Boswet'. In de memo staat o.a. het volgende:

De nota van de minister van LNV met begeleidende brief aan de tweede kamer over zijn voornemen om het voortbestaan van de boswet te overwegen het in het kader van de administratieve lastenverlichting van het overheidsapparaat. Er is sinds het verschijnen van de brief van de minister veel gezegd, vergaderd, besproken en geschreven over de mogelijke effecten en de juridische houdbaarheid van de boswet. Dit alles leverde in de sector alleen maar meer vraagtekens op. Met name de vraag over het waarom van het afschaffen van een wet die uitblinkt in eenvoud, effectiviteit en handhaafbaarheid klinkt vaker door.

Op 22 mei 2008 wordt de Boswet voor een zoveelste keer aangepast om ervoor te zorgen dat Staatsbosbeheer aan minder regels hoefde te voldoen en daardoor financieel zelfstandiger werd, meer verschillende soorten subsidies kon innen en de minister in mindere mate verantwoordelijk is voor de werkwijze van Staatsbosbeheer. In de inleiding aan de parlementaire stukken van 22 mei 2008 is het volgende te lezen m.b.t. het afschaffen van de artikelen 9, 10 en 11 en de wens om de Boswet volledig af te schaffen:

De wetwijziging van 17 december 1997 (Kaderwet LNV-subsidies) vloeit grotendeels voort uit de inwerkingtreding van titel 4.2AWb, dat geheel is gewijd aan subsidies en de wijze van subsidieverstrekking. Op grond van deze wijziging is Afdeling IV, dat zijn de artikelen 9, 10 en 11, van de Boswet vervallen.

IX. Verzelfstandiging Staatsbosbeheer (wetswijziging van 11 september 1997, Stb.1997, 514)

Deze wetwijziging heeft geleid tot de externe verzelfstandiging van Staatsbosbeheer in de vorm van een publiekrechtelijke rechtspersoon. Deze rechtspersoon wordt nu in staat gesteld een beter product te leveren tegen lagere kosten voor de overheid. Ook na de verzelfstandiging blijft Staatsbosbeheer een overheidsinstelling.

In het kader van de bestuurlijke vernieuwing wordt de beleidsuitvoering zoveel mogelijk los gemaakt van de beleidsvorming. Een externe verzelfstandiging betekent dat deze rechtspersoon niet langer deel uit maakt van een ministerie met als gevolg dat de minister niet meer automatisch verantwoordelijk is voor alles wat er binnen deze rechtspersoon gebeurt, maar enkel nog verantwoordelijk is voor het in de wet neergelegde aansturingssysteem.

XI. Evaluatie van de natuurwetgeving

In het voorjaar 2008 is de Boswet meegenomen in het parlementaire dereguleringsproject 'Evaluatie natuurwetgeving' samen met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. De verschillende geledingen binnen de bosvakwereld

lijken voor het behoud van de huidige Boswet te zijn, zij het in een iets gemoderniseerde versie. Najaar 2010 is de voortgang van het dereguleringsproject nog onzeker.

Afschaffing Boswet & invoer Wet natuurbescherming (2016-2017)

[Op 18 juni 2014](#) is een gewijzigde Wet natuurbescherming naar de Tweede Kamer gestuurd die anderhalf jaar later de Boswet zou vervangen. In de toelichting bij de Nota van wijzigingen werd o.a. het volgende beschreven:

Met de opbrengst van houtige biomassaplantages kan worden voorzien in de stijgende vraag naar houtige biomassa voor duurzame energieopwekking en voor de biobased economy. Vanwege de tijdelijk aard van deze plantages is de herbepantingsplicht niet bedoeld voor dergelijke plantages en zou zij ontmoedigend werken. Er is derhalve hiervoor een uitzondering opgenomen in het wetsvoorstel.

[Op 16 december 2015](#) is de afschaffing van de Boswet en het ingaan van de Wet natuurbescherming ondertekend en op 1 januari 2017 van kracht geworden. In het Natura-2000 doelendocument van het ministerie van LNV [van 10 juni 2006](#) is al te lezen dat de randvoorwaarden in de Boswet de houtkapplannen in de weg zaten. Het ministerie van LNV gaf aan een oplossing voor dit probleem te gaan zoeken:

Voor de realisering van een aantal habitattypen is het noodzakelijk dat meer ruimte voor oppervlakte uitbreiding of meer ruimte voor windwerking beschikbaar komt. Bijvoorbeeld voor de kernopgave 6.12 stuifzandlandschappen. In de praktijk lopen de terreinbeheerders aan tegen de randvoorwaarden zoals die gesteld worden door de Boswet. Het ministerie van LNV zal samen met de provincies bezien of met uitvoeringsregels of anderszins een oplossing voor dit probleem gevonden kan worden.

In de [nieuwe Wet Natuurbescherming](#) die de Boswet verving is de 'oplossing' die het ministerie van LNV zocht gevonden door 85 x het woord 'Ontheffing' en 59 x het woord 'Vrijstelling' op te nemen. Goudwaard boomjurist en juridisch adviseur groen, natuur en landschap werkzaam bij Cobra groenjuristen vat het [verschil tussen de Boswet en de Wet natuurbescherming](#) als volgt samen:

Dunning en periodiek onderhoud van hakhout/ vriend zijn vrijgesteld. Verder is er in artikel 4.4 Wnb nog een fiks aantal vrijstellingen opgenomen, o.a. met betrekking tot instandhoudingsmaatregelen of passende maatregelen voor Natura 2000-gebieden. Voortaan is er vrijstelling van meldings- en herplantplicht als bij velling gewerkt wordt volgens een door de minister van Economische Zaken goedgekeurde [gedragscode \[bosbeheer\]](#).

Rapport - 5.400 ha Nederlands bos verdwenen (2017)

Op [20 september 2017](#) publiceert de universiteit van Wageningen een artikel in het Vakblad Natuur Bos Landschap waaruit blijkt dat als gevolg van een toename in ontbossing is het Nederlandse bosareaal tussen 2013 en 2017 netto met ongeveer 5.400 ha afgenomen, met een belangrijk effect op de koolstofbalans van bos:

Het bosoppervlak in Nederland nam van ongeveer 362 duizend ha in 1990 toe naar bijna 376 duizend ha in 2013. In 2017 was het areaal echter nog maar 365 duizend ha, een afname van 10.850 ha ten opzichte van 2013, ruim 2.700 ha per jaar. Deze netto afname bestaat uit enerzijds een bruto afname van het bestaande bosareaal met ruim 20 duizend ha (5.000 ha per jaar) en daarnaast een bruto toename van ruim 9 duizend ha (2.250 ha per jaar) nieuw aangeplant bos.

Door natuurontwikkeling, verstedelijking en het verdwijnen van tijdelijke bossen is het bosareaal in Nederland de laatste jaren met 5.400 ha afgenomen. Ontbossing speelt daarmee een belangrijke rol in de landelijke CO2-balans van bossen.

Ontwikkeling van het bosoppervlak per provincie

Provincie	2004	2009	2013	2017
Groningen	8352	8621	8193	7126
Fryslân	12411	12644	12693	12355
Drenthe	34415	35344	35755	34704
Flevoland	16306	16434	16541	15684
Noord-Holland	15683	15840	15774	15064
Overijssel	38338	38614	38898	37983
Utrecht	20172	20179	20061	19506
Gelderland	98649	98837	99476	97690
Zuid-Holland	10974	10873	11135	10827
Zeeland	4278	4709	4802	4684
Noord-Brabant	76126	76733	77105	74641
Limburg	34277	34594	35246	34565
NL	369980	373423	375679	364830

Voor het VN Klimaatverdrag moet Nederland jaarlijks een rapportage inleveren over opname en uitstoot van broeikasgassen. Voor ontbossing wordt aangenomen dat alle biomassa verdwijnt, dat zorgt voor een onmiddellijke uitstoot van een grote hoeveelheid CO₂ per ha (tabel 4). Deze hoeveelheid is gebaseerd op de gemiddelde taande voorraad in het Nederlandse bos, plus de O₂ in de strooisel laag. Opbouw van de koolstofvoorraad in nieuw bos gaat ongeveer een factor veertig langzamer dan de uitstoot bij ontbossing. De opbouw van de voorraad in beheerd bos gaat nog eens een factor drie langzamer. Het effect van ontbossing werkt dus heel sterk door in de broeikasgasbalans van bos.

Destijds is tussen de 2.200-3.400 ha tijdelijk bos geplant, maar het is onduidelijk hoeveel daarvan nog gaat verdwijnen de komende tijd. Voor de omvormingen naar andere natuur dan bos hebben provincies waarschijnlijk grotendeels vrijstelling van de herplantplicht verleend, maar is geen rekening gehouden met de uitstoot van CO₂. De nieuwe Wet Natuurbescherming geeft een ontheffing van de herplantplicht in het kader van instandhouding van Natura 2000, maar ook bij een aantal infrastructurele activiteiten, en biedt dus geen garantie voor een toekomstige stabilisatie van het bosareaal.

De resultaten laten zien dat ontbossing niet alleen iets is dat ver weg in tropische bossen speelt, maar ook in Nederland een factor is om vanuit het klimaatperspectief rekening mee te houden. Zeker bij natuurontwikkeling lijkt nu nog weinig aandacht voor de mogelijke klimaatconsequenties van omvorming van bos. In het klimaatakkoord van Parijs zijn ook voor de LULUCF-sector ambitieuze klimaatdoelstellingen geformuleerd. Met het oog hierop zal het noodzakelijk zijn dat dat klimaatperspectief een integraal onderdeel wordt van natuurbeheer en –beleid.

Ontheffing gedragscode bosbeheer (2022)

Op [31 augustus 2022](#) is de nieuwe '[Gedragscode soortenbescherming bosbeheer 2022](#)' na heel veel weerstand van de natuurorganisaties geldig geworden. In de vorige hoofdstukken is te lezen dat [de Boswet in 2008 gewijzigd is](#) om eenvoudig meer houtige biomassa te kunnen oogsten en vervolgens dat [de Boswet afgeschaft is](#) omdat die nog teveel in de weg zat voor het probleemloos ophogen van de biomassa productie en we daar de Wet Natuurbescherming voor terug hebben gekregen. In die [nieuwe Wet natuurbescherming](#) is 85 x het woord 'Ontheffing' en 59 x het woord 'Vrijstelling' opgenomen om o.a. het oogsten van houtige biomassa te vereenvoudigen.

Goudzwaard boomjurist en juridisch adviseur groen, natuur en landschap werkzaam bij Cobra groenjuristen vat het [verschil tussen de Boswet en de Wet natuurbescherming](#) als volgt samen:

Dunning en periodiek onderhoud van hakhout/ griend zijn vrijgesteld. Verder is er in artikel 4.4 Wnb nog een fikse aantal vrijstellingen opgenomen, o.a. met betrekking tot instandhoudingsmaatregelen of passende maatregelen voor Natura 2000-gebieden. Voortaan is er vrijstelling van meldings- en herplantplicht als bij velling gewerkt wordt volgens een door de minister van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode [bosbeheer].

Ondanks dat de vorige versie van de '[Gedragscode soortenbescherming van 26 november 2020](#)' het al mogelijk had moeten maken om 'Kaalkap' tot maximaal 0,5 hectare en 'Schermkap' tot maximaal 2 hectare uit te voeren zonder rekening te hoeven houden met de '[Wet Natuurbescherming](#)' of de eisen voor de FSC-certificering bleek dit in de praktijk toch nog voor veel discussie, bezwaren en risico op rechtszaken te zorgen. In het artikel van de VBNE biomassalobby in het Vakblad Natuur Bos Landschap (VNBL) [van 6 september 2022](#) wordt het volgende vermeld:

Uitbreiding:

- Groepenkap tot max 0,5 hectare, schermkap tot 2 hectare. Combineren is mogelijk

Per 1 september 2022 kunnen bosbeheerders de nieuwe Gedragscode soortenbescherming bosbeheer gebruiken. Deze volgt de Gedragscode bosbeheer op, die per 1 juli 2022 niet meer geldig is. Er is veel discussie geweest om te komen tot de nieuwe code, die onmiskenbaar complexer is. De grote lijnen en de belangrijkste veranderingen zijn op een rijtje gezet.

In de Wet natuurbescherming staat dat niemand beschermde diersoorten mag verstoren. Dat klinkt nobel, maar in de praktijk is dat tamelijk lastig. Dat zou bijvoorbeeld betekenen dat er geen enkel natuurbeheer of bosbeheer meer mogelijk

is. Bij elke maaibeurt verstoort je dieren en dus ook beschermde soorten. Juridisch zou dit betekenen dat je voor elke boswerkzaamheid een ontheffing moet aanvragen.

Om dit te voorkomen heeft de bossector werkafspraken gemaakt met de rijksoverheid: de gedragscode. Als een bosbeheer - der volgens deze afspraken het werkt uitvoert, is er geen ontheffing nodig. Er zijn meerdere van dit soort gedragscodes, onder andere de Gedragscode natuurbeheer. Een gedragscode is doorgaans vijf jaar geldig en de sector moet halverwege de looptijd deze evalueren en zo nodig aanpassen.

De Gedragscode bosbeheer was aan een herziening toe en de VBNE heeft namens en met de terreineigenaren in overleg met soortenbeschermers en het Rijk een nieuwe gedragscode gemaakt. Na de nodige discussies is met ingang van 1 september deze nieuwe gedragscode geldig. Wanneer je werkt volgens een goedgekeurde gedragscode hoef je geen ontheffing aan te vragen voor boswerkzaamheden. Daarnaast ben je, mits je zorgvuldig hebt gehandeld volgens de gedragscode en er onverhoopt toch een beschermde soort wordt geschaad, vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Het instrument gedragscode

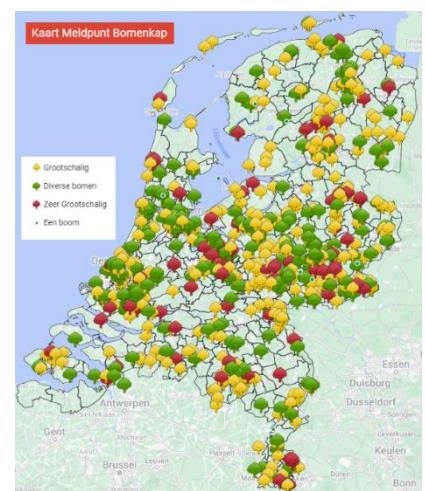
- Soortenbescherming versus bosbeheer
- Geen ontheffing nodig
- Vrijgesteld van verbodsbepalingen
- Werken met gedragscode niet verplicht

Landelijk Meldpunt Bomenkap

Op 11 oktober 2023 bevatte [de kaart](#) van 'Landelijk Meldpunt Bomenkap' al 894 meldingen van bezorgde burgers die een melding gemaakt hebben van grootschalige tot zeer grootschalige bomenkap. De kaart toont een groot aantal locaties met grootschalige en zeer grootschalige kapactiviteiten waarvan ongetwijfeld het grootste aandeel door Staatsbosbeheer uitgevoerd zijn.

Het Landelijk Meldpunt Bomenkap maakt deel uit van de landelijke [Federatie tegen Biomassacentrales & ontbossing](#), [de Bomenbond](#) en [de Klimaatcoalitie](#).

De organisaties pleiten voor een ander beleid, waarbij de natuur weer wordt erkend als primaire levensbehoefte in plaats van een economisch verdienmodel. Zij zien daarom graag dat natuurbeheerorganisaties die visie, kennis en kunde weer terugbrengen in hun organisatie.

Bronnen

[1961-07-20-gov-nl-boswet-1961](#)

[1997-09-11-gov-nl-wet-verzelfstandiging-staatsbosbeheer](#)

[2006-06-10-gov-nl-minlnv-natura-2000-doelendocument](#)

[2007-04-00-probos-biomassa-upstream-stuurgroep-bus-biomassa-en-boswet-wijziging](#)

[2008-05-19-boschap-het-platform-hout-in-nederland-en-minlnv-brainstorm-sessie-biomassa-uit-het-bos](#)

[2008-05-22-gov-nl-wijziging-boswet-van-1961-07-20-en-uiteindelijk-vervangen-voor-wet-natuurbescherming](#)

[2014-06-18-stibbe-gewijzigde-wet-natuurbescherming-aan-tweede-kamer-aangeboden](#)

[2015-12-16-gov-nl-wet-natuurbescherming](#)

[2016-12-02-cobra-boswet-versus-wet-natuurbescherming-wie-is-bevoegd](#)

[2017-09-20-edu-nl-wur-het-nederlandse-bos-als-bron-van-co2](#)

[2020-11-26-gov-nl-minez-rvo-vbne-biomassalobby-gedragscode-soortenbescherming-bosbeheer](#)

[2020-12-02-natuuralert-ecologische-effecten-van-vlaktekap-op-de-kwaliteit-van-bosecosystemen](#)

[2020-12-14-urgenda-duidelijkheid-over-kaalkap-onderzoek-sluit-aan-bij-maatregel-7-54-puntenplan-urgenda](#)

[2021-01-02-natuuralert-amendement-op-de-bossenstrategie](#)

[2021-10-01-natuuralert-notitie-bossenstrategie-tbv-de-vaste-commissie-lnv](#)

[2022-01-14-natuuralert-haal-kaalkap-uit-de-nationale-bossenstrategie](#)

[2022-06-22-vbne-biomassalobby-gedragscode-soortenbescherming-bosbeheer-2022-ontheffing-voor-kaalkap-presentatie](#)

[2022-08-26-vbne-biomassalobby-gedragscode-soortenbescherming-bosbeheer-2022-ontheffing-voor-kaalkap](#)

[2022-08-31-vbne-biomassalobby-gedragscode-soortenbescherming-bosbeheer-2022-ontheffing-voor-kaalkap-artikel](#)

[2022-09-06-vbne-biomassalobby-gedragscode-soorten-bosbeheer-2022-ontheffing-voor-kaalkap-en-verstoren-beschermd-soorten](#)